

TRACTATUS CANONICUS
DE
SACRA ORDINATIONE

CAPUT IV

DE HIS QUAE SACRAE ORDINATIONI PRAEIRE DEBENT.

658. In longiori capite praecedenti vidimus quaenam persona ad statum clericalem admitti possit et debeat, et quaenam intentio in eadem requiratur. Ut vero idonei altaris ministri praeparentur, ipsique soli admittantur, Ecclesia voluit plura praemittenda esse sacrae ordinationi; quae modo nos exponere debemus. Sunt autem: 1° tirocinium in seminario, et habitus clericalis assumptio; 2° edictum ordinationis habendae; 3° scrutinium faciendum ante ordinationem; 4° spiritualia exercitia; 5° tandem jejunium. Omnia vero quae nunc disputamus, respiciunt collationem primae tonsurae et ordinum usque ad presbyteratum inclusive; de episcopali consecratione pauca, data occasione, expresse dicimus. Sit igitur

Articulus I

De tirocinio in seminario peragendo et de habitu clericali ante primam tonsuram assumendo.

659. Juxta plurimarum dioecesium statuta, nemo ad primam tonsuram ac ordines admittitur, nisi prius clericorum seminarium ingrediatur, ibique maneat per aliquod temporis ab iisdem dioecesanis statutis definiti. Ex antiquae

disciplinae instituto quicumque ecclesiasticis officiis et ordinibus destinabatur, educationem suscipere debebat in convictu ac veluti seminario episcopi, qui hac ratione de illius moribus, indole, vocatione et progressu optime certior fiebat. S. Augustinus, *serm.* 355, *al.* 49, *De diversis*, n. 6, *tom.* V, *part.* II, *col.* 1383, de se ipso testatur: « Certe ego sum qui statueram, sicut nostis, nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere, ut si vellet discedere a proposito, recte illi tollerem clericatum, quia desereret sanctae societatis promissum coeptumque consortium (1) ». Haec saluberrima disciplina erat ex statutis particularibus episcoporum aut synodorum dioecesanarum recepta, non autem lege generali pro tota Ecclesia praescripta. Narrat Thomassinus, *op. cit.*, p. II, *lib.* I, *cap.* CII, post annum Christi millesimum neglecta prorsus fuisse episcopalia clericorum seminaria, ita ut ante Tridentinam synodum eorum vix nomen ac memoria superesset aliqua, clericis saecularibus scholas Universitatum vel scholas monachorum (quin tamen in monasterio degerent) frequentantibus, cum magno ecclesiasticae ipsorum educationis detrimento. Conc. Trid., *sess.* XXIII, *cap.* XVIII, *de ref.*, eadem restituit et meliori forma donavit; sed tamen legem universalem de juvenibus in eisdem per aliquot annos vel saltem per aliquot menses necessario educandis antequam ad clericatum admitterentur, non tulit, sicuti neque subsequentes RR. PP. At in plerisque dioecesibus, ut diximus, haec lex episcopalis aut synodalis adhuc viget omnemque meretur laudem. Et quidem in nonnullis dioecesibus hoc praeivium in seminario tirocinium exigitur pro ipsa prima tonsura, ita ut ipsa prima tonsura conferatur tantum seminarii alumni, jam ab aliquo tempore ibi commorantibus. Conc. Trid., *l. c.*, haec habet: « Ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur, *tonsura statim* atque habitu clericali semper utentur (seminarii alumni) ». Sed prima hujus decreti pars de tonsura statim eisdem conferenda mo-

(1) Ben. XIV, *De syn.*, XI, II, n. 3. De iis primitivis episcoporum seminariis lege Thomassinus, *Vetus et nova Ecc. disc.*, p. I, *lib.* III, *cap.* IV, V, VI.

ribus recepta non est; ac proinde non putamus exinde esse reprobendam particularem legem aut praxim antiquae disciplinae conformem, qua tonsura non datur manentibus in saeculo, et insuper exigitur aliqua in seminario commoratio, ut indoles et vocatio promovendorum melius dignoscatur. In aliis dioecesibus hoc tirocinium requiritur tantum pro ordinibus seu minoribus seu majoribus, ita ut prima tonsura conferatur etiam manentibus in saeculo, qui deinde, ut ad ordines promoveantur, debent seminarium ingredi, in eoque per aliquod tempus permanere. Tandem in aliis dioecesibus hoc tirocinium necessarium est solum pro ordinibus majoribus. Ita e. g., in concilio Romano habito *an.* 1725 sub Benedicto XIII, pro clero Romano, *tit.* XXX, *cap.* II, praescribitur semestre pro solis ordinibus majoribus: « Omnes ad sacros ordines promovendos per sex saltem menses continuos ante ordinationem in seminariis respective, vel episcopis apud episcopos omnino, sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus; alias nunc pro tunc ab ordinibus suscipiendis se rejectos esse sciant; nec cum eis, nisi prudenti episcoporum iudicio, dispensandum ». Excipiuntur ab hoc concilii Romani decreto canonici basilicarum patriarchalium Urbis (1). Insuper hodie haec dispositio Benedicti XIII stricte neque pro aliis urgeri solet.

660. Benedictus XIV, *l. c.*, n. 12, hortatur episcopum ut hanc legem in suam dioecesim prudenter introducat, si in ea sit quidem seminarium ad praescriptum Conc. Trid., sed haec lex non vigeat. Subdit vero: « Et quoniam ordinandi hanc excusationem afferre solent, quod ipsi quidem episcopi voluntate libenter obsecuturi essent, sed ob paupertatem nequeunt alimenta seminario persolvere, in promptu erit vicissim reponere praetensam hanc paupertatem subsistere non posse, nisi patrimonium fictum, aut insufficientis sit beneficium, quod pro ordinationis titulo assignatum fuit; alioquin ex illis fructibus atque redditibus, vel saltem modica ipsius accessione facta, alimenta praedicta persolvi

(1) Honorante, *cap.* III, *not.* VIII in fine.

possent ». Quod si realis paupertas aut alia impossibilitas ordinandum a seminario reipsa impediatur, episcopus curabit rem eidem possibilem reddere, si fieri potest; secus hanc impossibilitatem habens tamquam signum deficientis divinae vocationis, ipsum a clericatu arcebit, nisi velit eundem a lege tirocinii in seminario dispensare. Pariter si seminarium in dioecesi non adest, vel, quia nimis angustum, non valet omnes clericos recipere, episcopus suos clericos mittere poterit ad viciniora seminaria: « quo in casu, ait Lucidi, *De visit. sacr. limin., part. I, pag. 108*, S. C. hortatur antistites, ut in eorumdem vitam, mores ac progressus in studiis sollicitius inquirant, ac ne subinde quis sacris ordinibus initietur, nisi probatissimae vitae scientiaeque specimina dederit, prout iisdem verbis S. C. rescripsit Emo Abbati Trium Fontium die 22 *Mart. 1839* ».

661. Quod si, episcopo ob gravem causam ita sinente, clerici, ad superiores ordines destinati, extra seminarium degant, adhibendum saltem erit remedium quod Benedictus XIV, *l. c.*, indicat his verbis: « Aliqua in civitate, ac respective in dioecesi designetur ecclesia sive oratorium, quo omnibus saltem diebus dominicis convenire teneantur omnes et singuli, qui in clerum adscribi, aut ad minores majoresque ordines promoveri cupiunt, ibique duabus ad minus in singulos menses vicibus, sacramentali confessione praemissa, sacram eucharistiam sumere debeant. Hujusmodi autem conventuum sive congregationum moderatores et directores constituantur idonei et probi sacerdotes saeculares aut regulares, pauciores aut plures, prout episcopo magis expediens visum fuerit, qui et pro recto rerum ordine invigilent, et uniuscujusque agendi rationem scrutentur, qui que ad congregatos sermonem habeant, non tam concionando quam, instructionis et catechismi ritu, iis demonstrando quibus dotibus aut virtutibus instructos esse oporteat illos qui ad sanctuarii ministeria digne accedere cupiunt; quaenam sint verae ecclesiasticae vocationis indicia; quae ratio vitae, tum ex ipso clericali professionis debito, tum ad proximorum aedificationem, servanda ipsis erit, postquam in clerum adlecti, vel ad minores aut majores ordines

promoti fuerint. Huic providentiae, opportunis legibus constabilitae, si diligens addatur cura, ut omnia exacte studioseque impleantur, quod facile obtineri poterit, si ab ordinibus arceantur illi qui in statutarum legum observantia deficere comperti fuerint, neque negligentiae, quantum in ipso fuerit, neque novitatis nomine prudens episcopus a malevolis argui poterit ». Et revera scimus de facto ita fieri Romae; omnes enim clerici *externi*, uti aiunt, nempe non degentes in aliquo ecclesiastico instituto, debent nomen dare *Congregationi Clericorum* erectae in ecclesia S. Apollinaris, nec quisquam clericorum promovetur ad aliquem ordinem sine testimonio in scriptis dato praesidis ejusdem Congregationis.

662. Ita quidem si isti clerici externi in eadem civitate commorantur. Secus remanet ut parochus vel alteri pio sacerdoti commendentur, qui in eos invigilet et ad pietatem informet, et cui ipsi obedire teneantur. Praestat hic referre quae hac de restatuit Concilium Mediolanense IV sub S. Carolo Borromaeo, *p. 2, tit. Quae ad sacramentum ordinis spectant*:

« Ubi primum episcopus aut parochus aliquem novit, qui vel sponte se clericali militiae adscribi velit, vel a parentibus adhuc infans destinetur, hoc sedulo curet ut ille, quo diligentius clericalis disciplinae vitaeque religiosae institutis primum imbuatur, ecclesiam frequentius adeat, functiones, quas clerici obeunt, ceteraque id generis ministeria cernat, ipsique parochus vel alii sacerdoti, quem idem episcopus maluerit, in disciplinam curamque traditus, ecclesiasticorum hominum consuetudine utatur; sicque multiplici ratione cum paulatim et clericalis vitae officiis obeundis et laboribus suscipiendis assuefiat, tum discat etiam atque animadvertat quod vitae genus, si ordinis sacramento initiari vult, sequi debeat; proindeque de re tota maturius ante deliberet. Parochi vero sit, illiusve cujus curae episcopi jussu traditus est, eum quaecumque clericalis vocationis institutionisve sunt, aliquando monere ac docere diligenter. Item, ut ad Ecclesiae ministerium complures instituatur, qui ab ineunte pene aetate ad pietatem vitae-

que innocentiam cum litterarum doctrina conjunctam, accurate instructi, sancte utiliterque post inserviant; illud unusquisque parochus valde studeat ut quam plurimos potest pueros praesertim pauperes bona indole praeditos, qui spem afferant se sacris initiatos ministros utiles fore, ad ecclesiasticae vitae normam accurate erudiat, eosdemque praeterea cum antea tum etiam in primis post susceptam clericalem tonsuram ac deinceps minoribus ordinibus adscriptos pro paternae charitatis studio, optimis moribus clericali religioni congruentibus, clericarumque functionum disciplina bene informet, litterisque instruat, eos praesertim qui ab aliis probatis viris artem litterariam profitentibus ob inopiam aliamve causam commodius diligentiusque erudiri non possunt. Eorum autem singulorum mores, studia litterarumque progressionem episcopo parochus aliquando significet; ut suo tempore vel in seminarium cooptati, vel alia quacumque via adjuti pro aetatis ratione, proque ingenii captu studiis gravioribus sese dedere queant ».

Ceterum conforme omnino est antiquae disciplinae, ut pueri, clericali militiae adscribi cupientes, ab ipsis parochis doctrina ac pietate imbuantur, ac postea vel ab iisdem parochis vel a chorepiscopis seu archipresbyteris aut decanis ruralibus episcopo exhibeantur (1).

663. Si episcopus consentiat aliquem in saeculo manentem tondere, optime faciet eidem praecipiens, ut antea habitum clericalem assumat et per aliquod tempus laudabiliter gerat. Hallier, *op. cit.*, p. I, *sect. II, cap. III, n. 33*, et *cap. IV, n. 6*, refert nonnullorum particularium conciliorum canones, qui id praecipiant; sed idem auctor, *op. cit. p. III, in app. in fine, n. 2*, addit id non semper et ubique receptum fuisse, sed potius habitum clericalem in ipso tonsurae actu fuisse concessum conformiter decreto Conc. Trid. relato *n. 659* et antiquae disciplinae (*n. 37*). Quidquid de hoc sit, certum est illam disciplinam esse valde rationabilem; nam gestatio habitus clericalis est austeritas quaedam vitae, quae inter probationis experimenta optimo jure repu-

(1) Hallier, *op. cit.*, p. I, *sect. I, cap. II, art. III, § 1*.

tatur: est insuper medium valde conveniens puerum removendi a saecularibus affectibus atque ad statum clericalem disponendi. Habitus clericalis non parum inservit, si quis illum, ut oportet, gestaverit, ad fovendam interius exteriusque manifestandam propensionem ad vitam clericalem. Quoad seminarii alumnos, ipsi, juxta citatum Conc. Trid. decretum, habent habitum clericalem proprium; qui satis est. Sed si in aliquo seminario nonnulli alumni sunt in habitu laicali, merito aliquo tempore ante primam tonsuram eidem habitus talaris imponitur; prouti hic Parisiis fit, e. g., in seminario Issiacensi S. Sulpitii.

Articulus II

Edictum de ordinatione habenda.

664. In pluribus locis consuetudine receptum est, aut etiam statutis provincialibus vel dioecesanis praescriptum (tacente jure communi), ut generalis ordinatio proxime habenda communicetur parochis, et publice in singulis parochiis indicetur aliquo ante tempore, quo episcopus ordinans et promovendus ea, quibus opus est, parare, et parochi ac fideles precibus privatis ac publicis divinam assistentiam ac benedictionem in futuram ordinationem implorare valeant.

665. Praestat hic referre quae hac de re statuuntur in Concilio Mediolanensi IV, p. 2, *Quae pertinent ad sacramentum ordinis*:

« Ut et episcopo sacram ordinationem habituro, et iis qui ordinis sacramento initiandi sunt, satis temporis detur, quo praestare possint quaecumque vel sacri Trid. Conc. decretis vel nostris etiam provincialibus constitutionibus, ante stata illius sacrae ordinationis tempora, in iis praesertim qui majores ordines suscepturi sunt, praestari jussum est; primo episcopus stans illis temporibus eam de more solemniter celebraturus, duobus ante mensibus, aut amplius minusve pro dioecesis amplitudine, illius habendae diem litteris indicat; tum edictum, certa verborum formula con-

scriptum, publice proponi ecclesiaeque cathedralis valvis alisque, ut consuetudinis est, locis affigi, idemque praeter ea a singulis parochis promulgari jubeat. Quo edicto omnes quicumque vel primam tonsuram vel ordines minores majoresve suscepturi sunt, ad sacram ordinationem evocet. Certum praeterea, vel menstruum scilicet, vel, quoad dioecesanos attinet, longius etiam pro dioecesis amplitudine spatium praestituat, quo ad se omnino illi singuli qui prima tonsura aut aliquo sacro ordine initiandi sunt, ante stata ordinationis tempora conveniant: certam item diem sacrae ordinationi proximam edicat, qua primo qui in urbe sunt, tum rursus alteram, qua dioecesani qui prima tonsura vel aliquo ordine initiandi sunt, cum praescripta testimonia adferant, tum stata examina subituri praesto sint. Reliqua praeterea omnia et singula edicat et commoneat, quae vel a clericis qui initiandi sunt, vel a parochis, sacrae ordinationis causa, praestari debent ».

Deinde S. Carolus refert ea quae peragenda sunt post illam publicam ordinationis indictionem: Scilicet die dominica post illam promulgationem « in singulis parochialibus ecclesiis... processio de more agatur litanis, supplicationibus publicis, quibus unusquisque mente reputans quam pauci operarii in messe multa sint, hoc Deum toto corde exoret ut, qui Dominus est messis, ipse mittat operarios in messem suam, et lumen episcopo praebeat in iis deligendis quos ordinibus adscribat; quos vero episcopus delegerit, ope divina illi adjuti, in sanctitate et justitia ei serviant ejusdem gloriam omnibus in rebus sibi proponentes. Quod ut eo nomine Deum populus supplex saepius oret, id illum singulis diebus dominicis per mensem ante sacrae ordinationis tempus crebra exhortatione parochi infra Missarum solemniam praemoneant, ac dominico die illam proxime praecedenti pastorales etiam illas Episcopi litteras de scripto accurate iterum recitent, tum praeterea admonitione populum ad illud excitent ut non modo supplicationes ob eam causam altero Concilio Provinciali decretas (1) pie religio-

(1) S. Carolus in Concilio Mediolanensi II, tit. I, decret. 22, praecepte-

seque tunc obeat, sed illis ipsis stans, qui sequuntur, sacrae ordinationis diebus, frequens in oratione pure et sancte versetur ut Dei sanctiore ope piis fidelium preceationibus impetrata, et episcopus ordines iis conferat quos utiles operarios Ecclesia Dei postulat, et qui ordines suscipiant, in dies progressus majores habeant in vitae morumque sanctitate, religione, doctrina, ac prudentia ».

666. In nonnullis dioecesibus edictum sacrae ordinationis est simplex, et tantum indicat diem habendae ordinationis; in aliis longius est et recenset etiam ea omnia quae ad primam tonsuram recipiendam aut singulos ordines praesto haberi debent, et eos qui promoveri nequeunt. Exemplum hujus edicti, usu receptum in archidioecesi Neapolitana, dat Monacelli, *Formularium etc.*, p. I, tit. III, form. 1^a.

667. Cum vero jus commune edictum de ordinatione habenda non praescribat, ut supra diximus, hinc in plerisque dioecesibus, e. g. in Gallia, fieri non solet, et nec in Urbe; et episcopus non tenetur illud introducere. Et revera si omnes promovendi in seminario dioecesano commorari debent et actu commorantur, edictum nullius fere utilitatis est.

Articulus III

De scrutinio in ordine faciendo (1).

668. Publicata per edictum ordinatione (si hoc edictum in dioecesi fieri solet), omnes qui promoveri desiderant, debent aliquo ante ordinationem tempore ad episcopum accedere, aliumve qui, ab episcopo deputatus, ipsum repraesentat in negotio ordinationis. Conc. Trid., sess. XXIII, cap. V, de ref., vult ut assumendi ad singulos majores ordines

rat ut die dominico ante ordinationem generalem quisque parochus in sua parochia denuntiet et jejunium generale et « supplicationes litaniasque pie ac religiose vel intus habeat, vel, prosequente fidelium multitudine, foris ecclesiam, ut moris est, obeat ».

(1) Vide canonistas in titulo *De scrutinio in ordine faciendo*, XII, lib. I Decret.